

*Костащук Оксана Іванівна
кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Україна*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Реформування системи освіти України, стрімкий розвиток українського суспільства на засадах гуманності та демократичності, його звернення до ролі та значення моральних засад призвели до суттєвих змін освітніх пріоритетів та цінностей. Впровадження Концепції Нової української школи та засад особистісно орієнтованого навчання та виховання учнівської молоді, формування їхніх моральних якостей та цінностей, виховання полікультурності, висувають принципово нові вимоги до професійної підготовки учителів. Однією з ключових складових у процесі професійної підготовки учителів є становлення їх внутрішнього світу, формування духовно-моральних цінностей, вироблення вмінь діяти морально згідно до норм педагогічної етики. Це визначить ставлення вчителя не лише до своїх професійних обов'язків, а й передусім до людей, з якими він контактує у процесі діяльності. Зміни передбачені Концепцією Нової української школи, що стосується особистісно орієнтованої моделі діяльності зумовили підвищення вимогливості у підготовці учителів закладів загальної середньої освіти. Адже сучасний учитель поряд із навчанням та вихованням учнів займається культурологічною, соціально-психологічною, розвивальною, проєктивною діяльністю, створюючи тим самим, умови, що забезпечують моральний та духовний розвиток молодших школярів. Відтак професійно значущими якостями вчителя стають почуття справедливості, чуйності, честь та гідність, впевненість та, відповідно, моральна культура [1]. Формування

моральної культури вчителя є предметом наукових пошуків, що підтверджено аналізом філософської, психолого-педагогічної літератури. У працях відомих дослідників І.Беха, М. Боришевського, Г. Васяновича, М.Євтуха, І.Зязюна, О. Пехоти, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської та ін. віднаходимо основи теорії морального розвитку вчителів, і зокрема студентської молоді. Дослідженням проблем моральної саморегуляції, моральних якостей майбутніх учителів у процесі професійної підготовки присвячені праці С.Гарячої, О.Дубасенюк, Г.Кардаш, Л.Олексюк, Н.Павлик, Л.Хоружої та ін; вихованню морально-духовних цінностей молоді – Г.Бондаренко, Т.Вечерок, С.Волочай, Т.Климчик та ін. Так, відомий український педагог В.Сухомлинський моральну культуру педагога розглядав як здатність, уміння збуджувати, формувати духовність у дитини, привчати її до почуття відповідальності, але, головне, на думку педагога, моральна культура – це власне щастя особистості [3]. Отже, моральна культура вчителя специфічна за своєю суттю, що визначається особливостями педагогічної діяльності. Професійна діяльність педагога, на відміну від інженера, юриста, має свою специфіку, яка висуває суттєві вимоги до його моральності. Основна відмінність полягає у тому, що моральна культура вчителя транслюється в моральну культуру учнів. Вчителю потрібно вивчати моральний досвід попередніх поколінь та передавати його своїм учням.

Таким чином, усе сказане вище дає підстави для висновку про те, що моральна культура вчителя Нової української школи – це сукупність певних моральних норм, поглядів, звичок, інтересів, правил поведінки, яка спрямована на самовдосконалення, навчання та виховання особистості, які відображають його ставлення до самого себе, інших учасників освітнього процесу, мікро та макросередовища. Основу моральної культури вчителя становить любов до дітей. Основними структурними компонентами моральної культури учителів виділяємо наступні: а) сформованість моральних почуттів та потреб (почуття прекрасного в: природі, мистецтві, людських стосунках); совість та почуття педагогічного обов'язку; любов до професії; б) стійка

активна моральна позиція вчителя до системи моральних відносин, які існують у межах соціуму і по відношенню до себе як суб'єкта суспільства. Це моральновольові якості та вчинки по відношенню до загальноприйнятих моральних норм та переконань, здатність до морального самовизначення поведінки, самодисципліну тощо. в) практичні вміння та навички, які формуються з опорою на досвід етичної поведінки (це дотримання норм етикету, культура спілкування, добрі вчинки, навички моральної діяльності); г) наявність сформованих моральних переконань (це почуття справедливості, усвідомлення моральних ідеалів, морально-ціннісні орієнтації тощо) [2].

Формування моральної культури вчителя розглядаємо не просто як засвоєння певних норм і правил поведінки, а залучення вчителя до загальнокультурних цінностей та прагнення самореалізації в рамках певної культурно-історичної традиції з використанням суспільно-інноваційних змін у власному оточенні. Мету формування моральної культури вчителя вбачаємо у готовності фахівця мислити етично, вміти здійснювати моральний вибір, приймати правильні моральні рішення; це підготовка вчителя, який прагне до самовдосконалення власних моральних рис, який прихильно ставиться до оточуючих, здійснює моральні вчинки. Таким чином, ми дійшли висновку, що формування моральної культури вчителя Нової української школи спрямовується на вдосконалення моральної свідомості, формування моральних почуттів і поведінки, моральних вчинків та розвитку готовності до самовиховання та виховної діяльності з учасниками освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Бех, І. Д. (2004). Моральний розвиток особистості в історико-педагогічному осмисленні. Рідна школа, 1, 16-19. (Bech, I. D. (2004). Moral development of personality in historical and pedagogical comprehension. Native school, 1, 16-19).
2. Васянович, Г. П. (2005). Педагогічна етика. Львів: Норма. (Vasyanovich, G.P. (2005). Pedagogical Ethics. Lviv: Norma).
3. Малахов, В. А. (2002). Етика (4-те вид.). Київ: Либідь. (Malakhov, V. A. (2002). Ethics (4th form.). Kiev: Lybid.